

CUMULUS

Hän oli tyytymätön elokuuhun, kuukauteen johon jostakin syystä tuli aina asettaneeksi eniten odotuksia. Kuukauden alkupuoli oli sateinen. Vasta täydentyvän kuun myötä ylenivät kuulaat, korkeat, siniset päivät.

Aukean ratapihan reunasta oikeksi kallioon louhitun rautatien uoma. Sen pohjoisen suun yläpuolelle horisonttiin oli kasvanut korkea cumuluspylväs. Vaikutelma oli outo; pilvi näytti juuttuneen tyvestään kalliioleikkauksen rosoiseen puristukseen kuin se olisi uskaltanut vaarallisen matalalle ja jäänyt ansaan louhoksen vangiksi.

Hän katseli sitä. Hän oli näkevinään tumman pisteen cumulusvuoren poimuisella rinteellä. Ilma ympärillä ikään kuin oheni, huimasi, oli työlästä hengittää. Tuntemus muuttui pian keveyden aistimukseksi, piste cumuluksen poimulla siirtyi, se sai rihmamaisen hännän ja katosi niin kuin siirtyvät näkökentästä verkkokalvolle silloin tällöin ilmaantuvat häiriöt. Tuntui vapaammalta kuin aikoihin, täytyi muistella pitkälle taaksepäin, eikä sittenkään tavoittanut milloin ja missä pelkkä tunnetila, jäännöksen tilanteesta, hetkestä taikka kokonaisuudesta elämänkaudesta.

Hän ajatteli, että cumuluksen laelta saattaisi nähdä jo syvälle syksyyn.

Kadulla tuli vastaan vihanneskorejaan ja torikassejaan kantavia naisia. Useimmat menivät puistokadun varteen pysäköimiinsä autoihin. Kreikkalaisen ravintolan ovipieleen nojaili tumma mies. Lyhdyssä hänen yläpuolellaan paloi valo, vaikka oli kirkas keskipäivä.

Eläkeläismiehiä oleili torin laidassa makkarakojun tienoilla. Niitä oli kaikkina toripäivinä. Ne vaikuttivat epätietoisilta siitä, mitä tehdä loppuelämän päivien kanssa.

Hylätyn, lahon myyntipöydän kulmalla kyyhötti surkea pummi. Muuan eläkeläisistä ojensi hänelle palan makkaraa. Mies kiitti katseella.

Hän liittyi toriyleisöön ja terästyi tarkkailemaan, joko pavunpalkoja olisi ilmaantunut myyntipöydille. Nauriita oli, perunoita, porkkanoita, punajuuria ja laihoja retiisejä.

Omenia! Hyviä omenia. Valkeaa kuulasta. Maistakaa!

Tytöllä oli herkkäpiirteiset kasvot, niin että hän näytti olevan joka hetki itkuun puhkeamaisillaan. Hänen hedelmää tarjoava kätensä oli kapea ja sirosorminen.

Omenaa syödessään hän antautui keskusteluun tytön kanssa. Hän kyseli vuoden sadosta. Sen laadun ja määrän hän toki tiesi itsekin; kotipuutarhassa omenapuiden oksat taipuivat hedelmien painosta. Niitä oli tuettava. Tänäkin vuonna tulisi vaikeuksia sadon kuluttamisessa. Hän näki jo itsensä tuoremehuasemalla jauhamassa ja puristamassa. Se olisi syyskuuta vielä taikka lokakuun alkua. Hän kantaisi muovisäkkiin sullotun puristejätteen pihamaalle ja viileä ulkoilma kylmäisi hiestynyttä ihoa, niin että tuntisi vuoden taas kuluneen.

Hulluin torihankinta olisi ostaa omenia tytöltä.

Tyttöä kuunnellessa alkoi kaikki merkillisellä tavalla muuttua. Se oli hyvä, laajeneva, sisäinen tuntemus. Hän katsoi pohjoiselle taivaalle nähdäkseen cumulus-pylvään, mutta sen kätkevät taakseen toria ympäröivät korkeat kerrostalot.

Mikään yksityiskohta ympärillä ei vaikuttanut aivan samalta kuin joitakin minuitteja aikaisemmin. Ihmiset, vihannekset, kyyhkyset ja lokit, säiden harmaannuttamat myyntipöydät, jopa torin mukulakiveys kuin näkisi tämän kaiken ensi kertaa. Ikään kuin olisi astunut ulkoisesta pimeydestä ja yksinäisyydestä valaistujen sisätilojen intensiiviseen yhdessäoloon, kysymään: Tällainenko maailma on?

Tuntui kuin tytön läheisyydessä vietetty lyhyt aika olisi kestänyt vuosia.

Hän osti tytöltä kilon omenia. Hän laski kolikot yksitellen tämän kämmenelle. Se oli viileä, hiukan kosteannihkeä kuin hedelmän kylki varhain aamulla. Katse tarttui käsivarteen. Valkeaa, kuulasta, hän ajatteli.

Toriyleisö oli runsasta ja tiheää, mutta sillä tavalla aineetonta, että sen lävitse saattoi kulkea. Näin, omenapussi kädessä, toisessa omenankara.

Häntä pelotti, jotenkin. Mitä oli tapahtumassa? Hän etsi katseellaan torinlaidan kahvilaa, jossa torikauppiaiden oli tapana käydä.

Letku tuli sisäpihalta porttihalvin hämärästä. Vesi iskeytyi jalkakäytävän asvalttiin ja valui punertavina noroina katukaivon nieluun.

Haalariasuinen mies piteli suutinta. Kiinteistöhuolto. Sana oli painettu oranssisten haalareitten selustaan. Mustien kumisaappaitten pitkät, uutuuttaan kiiltoisat varret kuvastelivat kadun elämää, ohikulkijoita jotka vettä väistellen kiiruhtivat tahoilleen mielessään päivän tärkeät asiat.

Nähtyään hänen pysähtyneen mies katsahti toistamiseen, nyt ystävällisemmin. Ehkä siksi, että joku osoitti kiinnostusta hänen yksitoikkoiseen työhönsä.

Kuolleen miehen nappi. Tiedätkös mikä semmoinen on?

Punainen tahma huuhtoutui asvaltilta, ja hän ajatteli, että siihen oli pudonnut maaliastia.

Juvonen oli entinen veturinkuljettaja, jatkoi huoltomies hänen vielä äskeistä kysymystä miettiessään.

Ajoi viimeistöikseen kiskobusseja.

Vedentulo tyrehtyi. Paine koetteli letkua. Se kesti. Huoltomies sai savukerasian esille haalareitten alaisesta taskusta. Letku riippui mutkalla käsivarsitaipeessa.

Niissähän on vain kuljettajamiehitys ohjaamossa. Kuolleen miehen nappi on katkaisin kuljettajan jalkatilassa. Sitä on ajettaessa jalalla painettava. Jos kuljettajalle jotakin tapahtuu, vaikkapa sairauskohtaus, jalka lakkaa painamasta ja hätäjarrutus kytkeytyy automaattisesti. Niin se on ajateltu.

Aurinko siirtyi taivaalla ja kokosi talon varjoa lähemmäksi seinustaa. Katveesta paljastuva märkä asvaltti höyrysi. Tuoksui imelältä.

Kerran kun Juvonen oli ajossa, sen oli nähty äkkiä ryntäävän ohjaamosta matkustamon puolelle ja heittäy-

tyvän käytävälle pitkin pituuttaan. Kulkuneuvo pysähtyi aikanaan, matkustajat taisivat vähän hätääntyä. Juvonen lakkiaan etsimässä junailijan tullessa paikalle, ja selittämässä harjoitelleensa. Ylikäytävän lähestyessä sillä oli käynyt mielessä, miten toimia jos ilmaantuisi tukkirekka sivulta ja juuttuisi eteen.

Ja toimi?

Siltä istumalta. Teki semmoisen tempun. Niinkö oli eläytynyt, että nähnyt olemattoman rekankin. Mutta rekka oli kulussa vain sen mielessä. Eipä silti, kerrotaan sen nähneen aikaisemminkin yhtä ja toista, mitä muut eivät.

Torin laidassa nosteli mies juurikkaita sisältäviä verkkosäkkejä umpipakettiautosta. Huoltomiehen katse näytti tarkentuneen siihen tapahtumaan.

Sen reissun oli vielä ajanut pääteasemalle, junailija kyllä tiiviisti ohjaamossa vierellä. Eikä uusia rekkoja sitten loppumatkasta enää näkynytkään. Se oli miehen viimeinen työvuoro. Pidätettiin virantoimituksesta välittömästi.

Huoltomies löysäsi suutinpistoolin sulkimen ja sääti paineen sopivaksi. Vesi iskeytyi taas asvalttiin, värjäytyi yhä ja katosi katukaivon valurautaristikosta.

Nämä ovat Juvosen veriä, virkkoi huoltomies olkansa yli. Se tuli toista tuntia sitten tuolta kuudennen parvekkeelta. Mitähän oli mahtanut sieltä nähdä?

Kahville hän ei mennyt, eivätkä tuntemukset olleet taanoiset hänen vaeltaessaan toripöytien reunustamilla kujilla.

Omenia! Hyviä omenia. Valkeaa kuulasta. Mais-
taka!

Tyttö katsoi häneen omenavuoren takaa täysin vie-
raasti. Meni tuokio ennen kuin hän vakuuttui: tyttöhan
ei tunne häntä enää!

Kioskikojun lähellä, lahon myyntipöydän kulmalla,
oleili yhä sama surkea pummi, yhtä lailla tapahtuvan
elämän hylkäämänä kuin istuinsijansakin.

Eläkeläismiesten joukko oli harventunut.

Hän laski omenapussin miehen viereen. Tämä
kohotti katseensa kiveyksellä askaroivista kyyhkysistä,
mutta mitään viestiä siinä ei ollut.

Myöhemmin, kallioon louhitun rautatieuoman myö-
täisesti tähytessään, hän totesi korkean cumuluspylvään
kadonneen pohjoiselta taivaalta.

1988